

Դաւալու, վերջինը՝ Ալի Ղըզըլ, իսկ վաշտերը յատկացեցին երկաթուղու պաշտպանութեան:

Գնդ. Ձալինեանին յանձնարարեց՝ ընդունելով Չրդ սահմանապահ զնդի Գանաքեռում թողած գոյքը, ձիերն ու ռուս սպաների մի մասին՝ կադմակերպել մի ձիաւոր գունդ: Այդ ռուս սպաների մէջ էր և զնդ. Կորոլկովը որը նշանակեց պարտիզանական զնդի ձիաւոր զիվիզիօնի հրամանատար և կարգադրութիւն ստացաւ կազմելու Յրդ հարիւրեակը սպայ Փիրումեանի հրամանատարութեան տակ: Մի ուրիշ սպայ՝ փոխ-զնդ. Պերեկրեոսովը նշանակեց հրամանատար պարտիզանական հետեւակ զնդի, որի մէջ պաշտօն ստացան և իրենց քաջութեամբ թիւրքական ճակատում աչքի ընկած ուրիշ 10 ռուս սպաներ: 1918թ. յունւարի կէսին գունդն արդէն պատրաստ էր՝ Յ գումարտակներով:

Մինչ այսպէս, Ազգ. Խորհուրդն ու զինւորական իշխանութիւնները կազմակերպում ու կարգաւորում էին իշխանութիւնն ու հայկական զօրամասերը, կացութիւնը հետզհետէ սկսում էր բարդանալ ու խճճւել: Մի կողմից՝ բոլշևիկները գործունէութիւն, միւս կողմից՝ ռազմաճակատի մերկացում, երրորդ կողմից՝ կովկասեան մահմետականների հակապետական շարժումներ: Եւ, վերջապէս, թիւրք գործակալներ, որոնք վխտում էին ամէն կողմ և ոտքի հանում Կովկասի մահմետականներին՝ ռուսների և հայերի դէմ՝ նպատակ ունենալով փակել ռազմադիտական ճանապարհները, կտրել հաղորդակցութեան բոլոր միջոցները և այդպիսով ղեւարացնել թիւրք բանակի յաղթանակը: Արդէն 1918թ. յունւարից սկսած Երեւանեան նահանգը գրեթէ ամբողջապէս թաւերարեմ էր մահմետական խռովութիւնների: Զուգընթացաբար թրքական շարժումներ էին տեղի ունենում և Կարսի, Թիֆլիսի ու Գանձակի նահանգներում՝ բոլոր այն վայրերում, որոնք որևէ կապ ունէին ճակատի պաշտպանութեան հետ:

Պարզելու համար ա՛յն օրերի դժոխային կացութիւնը՝ առաջ բերենք մի քանի նմոյշներ բազմաթիւ նիւթերից: Այսպէս, յունւ. 14-ին Իզդիրից հեռագրում են, որ քրդերը յարձակւել են ռազմաճակատ զնացող պետական պարենատար խմբի վրա՝ Կարա—Օրդով ճանապարհին, տարել են մեծ քանակութեամբ հացի պաշար՝ բարձած ուղտերով: Սպանւած են շատ զինւորներ: Բայագէտ—Մուսուն—Էջմիածին ճանապարհները փակւել են. ամէն օր տեղի էին ունենում յարձակումներ, սպանութիւն ու կողոպուտ: Ալի—Ղըզըլ գիւղը տեղափոխուած է Ղամարլու՝ ազատւելու համար պաշարող թրքական ու քրդական հրոսախմբերից:

Յունւ. 20-ին Զուլֆայից հեռագրում են Սնդրկ. Կոմիսարիատին. «Դրութիւնը Զուլֆայում սպառնական է. աւերի ու արիւնի են ենթակայ ամենքը. երկաթուղային ծառայողները խնդրում են փրկել իրենց ընտանիքների կեանքը: Ամէն օր հրացանաձգութիւն է տեղի ունենում. կան սպանւածներ ու վիրաւորներ: Ազգային թշնամութիւնը սուր ընդթ է ստացել: Ամենքը ենթակայ են վտանգի: Ռուս զինւոր համարեա չկայ. բոլորը զնացել են: Շուտափոյթ կարգադրութիւն պէտք է անել փոստը Ալեքսանդրապոլ կամ Թիֆլիս փոխադրելու համար, հակառակ դէպքում բոլոր ծառայողները կը փախչեն»: